

ՄԵՐԻՐԵՍ ԿՆՏԻՆՍԻ ՄԱՐԻՆ

« Զանգիսիս, Թուռուարի թուոյն մէջ ծանուցանելով Մարիբաս Կատինայի՝ տալլանի (ասորաստա - արարեան) բնագրին գտնուիլը, այստարարած էինք՝ որ արքի. Ա. Կարիբէր այս մասին ուսումնասիրութիւններ պիտի հրատարակէ մեր թերթին մէջ: Այս հրատարակութիւնները ցայժմ ուշացան, եւ մեր ընթերցողներէն շատերը կը հարցնեն ուշանալուն պատճառը: Այս իրաւացի հետաքրքրութեան գահացում տալու համար կը յայտնենք, որ այս հրատարակութիւնները թէեւ ուշացան նի թին գծուարութեանը պատճառաւ, բայց պիտի զանց չառնուին: Արքի. Կարիբէր Օգոստ. 30 թուականաւ կը բրէ մէջ՝ որ անընդհատ կը զբաղի Մարիբասայ ուսումնասիրութեան, որ իւր գծուարութիւններն ունի, եւ արդէն հասած է զրական եղբակցութեանց, որոնք իւր գրութիւնը կը հաստատեն: Արքի. Կարիբէր Մարիբասը պիտի շնորհակցայրն Արեւելագիտաց փողովն՝ որ Սեպտ. 5—12 ի Պարիս պիտի գումարուի, այլ առաջին հրատարակութիւնը պիտի ըլլայ « Զանգիսի Ամսօրեայ, թերթիս մէջ: Եւ մեր կը բաղձանք՝ որ այս ծանրակշիւ հրատարակութիւնը ուշ, բայց լաւ ուսումնասիրուած հրատարակել էլէ: »

ԽՄԲ.

ՅՈՒՐԱԿ ՀՈՅՐԵՆ ԶԵՐԵԳՐԱՅ ԾԵՆՈՐԵՐՆԵՐ
ՎՈՐԹԵՐՈՆԵՆ Ի ԿՈՐԻՆ

(ԸՐԲԱՆԻՍ-ԻՆԻՆԻ)

28.

Կ Ե Ն Չ Ե Ր Ե Ն
ՋԱԼԳ = 1484.

ՅՈՒՐԱԿ 241. Է՛լ չէ նշանակուած: — ՄԾԾՈՒ-
ԹԻՆՆ 27 սմ. երկ. 18 սմ. լայն. 7 սմ. Նստ: — ԿԱԶՄ՝
կաշկապտ փայտ: — ՆԻԻԹ՝ Յուղթ: — ԳՐՈՒԹԻՆՆ՝
մարդը: — ԳԻՐ՝ մեծ թուղթը: — ՎՃՐՆԱԳԻՐ՝ ԵՆԿ
կապմուն: — ՏՈՂ 26: — ՀՄԻԳԱՄԱՆԹ՝ վերջն մէկ եր-
կու թուղթ ծալորը զնատուած: — ՊԱՅԳՆԻՐ, ՋԱՐԻՆ-
ԳԻՐ ԵՆԿ ըստ: — ԳՐԻԹ՝ Մարտիկ երեք: — ՆՈՐՈԳՈՂ՝
Ներքու Վարպետը:

Գրքին սկիզբէն մէկ կամ երկու թուղթ պա-
կաւ. յետոյ երկու թուղթ ցանկ եւ յետոյ կը սկսի
գրքը:

ԾԵՆԱՍԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆԻՒԻ: 1. Լուսանցքի
վրայտար արքի: « Գառն ամսայն սուրբ յերկրութիւն (!)
հար եւ յորդոյ եւ հոգւոյ արդոյ յաւիտեան ամեն
ատուած սղորմ յովանէտին մարգարէն շահպիւնին,

սլոնանդին, իւր հալալ վատակոցն ետ. յիշատակ ըս-
տացա ի մանարանս: »

2. Ուրիշ տեղ մը՝ միջին բարդիբ՝ լուսանցքի
վրայ. « Աւան, զի ի բաղում մեղաց իմաց միաց միւր-
րեց: Եւ այս թուղթս կիտաւ է: »

3. Գրքին վերջ մեծ յիշատակարան մը. « Եսմս՝
հետէ վերջ արարից զի բաւական է. փառք ամենա-
սուր երբորգութեան հար եւ որդոյ եւ հոգոյն որդոյ՝
Որ ետ կարգութիւն մեղաստեր եւ տկար ոգոյ, աղաւա
փուն եւ անարհեստ գրի ուսումանն եւ անարման,
միտիլ երկցուի. եւ անպիտան յամենայնի մեղաց,
լոցեալ սղորմիլ. ունիմ անգիբ բանբանի. որ զգուս-
մատար յո՛ւշ գրեցի. եւ էլ գիտեմ որ սուսով շաւ-
ալիլի յամեն անգի, որք հանդիպիլ յայսմ գանձի,
ինձ տալիք ատուած սղորմ. եւ զուգ արժան լինիլ
տեսնիլ քրիստոսի: Արգ. աղայեմ զամենեանս որք հաւ-
գիպիլ սմայ Յիշեցէք ի քրիստոս եւ ի սուրբ յաւ-
գաւթս ձեր գարեմար զհոգեօր զհիւրընկալ եւ զաղ-
բատաւեր. զաղբմած Չափին եւ զկենակիցն իւր զայս-
րանք փոխեցան ի քրիստոս. զան զի ոչ ձայլով գաւա-
մարմանս որ ի վերայ երկրի, ստացաւ զայս զանն որ
ճշմարիտ գանձ է ատուածային. ըստ տրուանական
բանի որ ասէ թէ արարեց ձեզ քաղի զայս ամենայն
զմտաւ ածեալ հատարած՝ կինն այս զաճկին եւ
ստացաւ զայս ի հալալ ընկից իւրոց յիշատակ իւր
եւ ծնողաց իւրոց, հարկն յովանէտին եւ ձաւըն
թուիթային եւ զաւակացն վերագրուեցին եւ իստա-
տուին. եւ կենակիցն բայրաքին եւ տէր յովանէտին
որ եղբայր որ բայրաքին հարազատ եւ լաւ ընտիր կրաւ-
նաւոր փրկեալից, քաղիլ. ծնողից. կապիլ եւ լաւ
արեղայ. եւ զաճկին ստաց յիշատակ ստացաւ զաւ իւրն
եւ քաղիլ շահարին. սարգին որ էր երախտաւոր
փեսայ իւր. եւ զաւակացն մարդկոսին եւ մանակն եւ
մեծի եւ փոքու եւ միւս քաւըն վրուիթին եւ որդոյն
յովանէտին եւ շահարած փեսային. եւ ինձ մեղաւոր
գրին միտիլ երկցուի որ անուանմիս միայն եմ եւ ոչ
գործով: Արգ. քրեղաւ. սայ ի թժպանից հայրք ՋԱԼԳ
(= 1484) ի հայրապետութեան սուրբ սարգին ի սուրբ
Երմիանին եւ ի զանութեան աղարկելին. ի զեւեղ որ
կոչի մեզին ընդ հովանեաւ. սուրբ գէորգեայ զաւրայ-
վարի. առ սոս գէորգ կրօնաւոր արեղիցս ատուիտ եւ
սարգին եւ մաթեոս երկցուի եւ ինձ մեղաւոր գտողն
միտիլ երկցուի. Արգ. ով եղբայրք խոշորութեան եւ
սղալանացն անմեղաքի լիւրեց զի կար մեր այս էր: Եւ
որք հանդիպիլ սմայ անուանմիս կամ անմեղաքի մեղ
տեսնելով, Յիշեցէք ի քրիստոս Չափին եւ զամենայն
արեան մերաւորոն իւր: Եւ ատուած զձեզ յիշէ. ի
միւսանգամ զարտեան իւր ամեն: »

4. Օտար գրէ անկուած է շարունակութիւնը.
« Գարակալ յիշեցէք ի քրիստոս զվերին ըստացալ
սուրբ զանկարանին. զարմիտ եւ զհատարած՝ առ-
նուտէր զսկեկիլ յովանէտն որ ըստացաւ զայս ի հա-
լալ վատակոց իւրոց եւ ընծայ եւ ձգէր. ի գաւաճ սուրբ
վարդանայ զաւրայվարին: Յիշատակ իւրն եւ ծնողաց
իւրոց հարկն կարապետին. եւ մաւրն շահաւմն. զկա-
ղիցին, զաւարեկուն եւ եղբայրն փրկիլանն եւ միւրկուն
եւ քոյրն զաւարանն եւ այլ ամենայն պրեան միւրաւա-
րեաց իւրոց մեծի եւ փոքու առ հայրապարկ: Յիշեցէք
եւ լի բերեալ եւ ուղիղ հաւատով ատուածաղորմի
ստացէք եւ ատուած ձեզ եւ մեղ առ հայրապարկ սղոր-

մեացի, յիւր միւսանգամ գայտաւան առնէ: Իսկ ի վերջին դարձաւ եւ ի վերջին ժամանակներս, յորում որ Թվական 2917 (— 1848) թն. (երկու ու կէս էջ ժամանակագրութիւն որմէ վերջ նոյն գրէն): Դարձաւ յիշեցէք ի մաքաբալ յաղթաւ ձեր զառաք յիշեցեալ հաստատարիմ ամանաւորն զտիրէլ յովանէն եւ զհայրն իւր զկարայպետ եւ զմայրն իւր զհայնաւ: զկողակիցն իւր զզուլբէկին եւ զնորաւ իւր զգիրիկան եւ զմարտին: Եւ զքրոն իւր զհաշման: Բարաւանց զառաք զիրքս ի յանդիմանաց, եւ ետ վերադին նորոգել անդին յիշայտակ իւրն եւ նորոգել իւրոյ: Եւ որք հանգիպիք ի ամոյ տեսանելով կամ եղանակելով յիշեցէք զսովանէն եւ ի բերանով եւ ուղիւ որտաւ տառաւանդորմ տացէք: Եւ տառաւան ձեզ սորոգեցիք ամեն: Եւ ինչ նվառս: Ներսէս կրօնաւոր վարդապետ որ զգիրքս նորոգեցի եւ զապաւ յիշայտակարան գրեցի: տացէք տառաւանդորմ: առաջին բառացոյնն եւ վերջին ապառորն: Եւ տառաւան ձեզ եւ անդ առհայտարարկ սորոմեացի յիւր միւսանգամ գալտաւան առնէ: Կ

29.

ԳԻՐԳ ԵՆԿՐԵՆՑ ԴԱՆԻԹ

ԹՈՒՂԹ 103. էջ չէ նշանակուած: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ 27.5 սմ. երկ. 20 սմ. լայն. 1.5 սմ. Նստ: — ՆԻՒԹ ԹՈՒՂԹ: — ՆԱԶՄ Կարեպետ խաւարար է, ոսկեզօծ, նոր կազմով: — ԳՐՈՒԹԻՒՆՆ մաքուր, քայքայ խառնակ: Կամառտարութիւն խիտ շատ: — ԳԻՐՓորք նորոգադիր: — ՍԱԶՐԱՆՍՈՒՆՆ եւն կարմիր: — ՏՈՂ 45. երկսիւմ իւրաքանչիւր 22.5X7 սմ. միջին լուսանք 0.9 սմ.: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԻ մաքուր: — ԴԱՆՍԱՌ ԹՈՒՂԹ 13: — ՊԱՅԿԵՐՆՆ եւն չկայ: — ԺԱՄԱՆԱԿ եւ ԳԻՐԴ անծանօթ:

Իւն գրեւն վերջ կայ: “Տէր առաքել եւ առանց եւ քաղ հաւանոր Նշաղծ փիլիսոփայի առաքելութիւն Երեւն Երանելոյն Գրիգորի Տիեզերալոյ վարդապետի արարեալ բան խրատական ոգեշատ հաւ հանձնար իմաստայեղ ի մեկնութիւն Սահմանաց գրոյ ի յիղմ մաղմանաց բանասիրաց եղբարք հարազատաց նորին աշակերտաց: Եւ յանահաւան նոյն Առաքելն ուրիշ իմաստասիրական գրութիւններ: Իսկ ամենն վերջ “Չտացող եւ զգող իմաստասիրական տփեռտի մերայ հայկազնի. փիլիսոփային դաւթ եւ մեկնողն սարին: Առաքելն սիւննաց վերայ գիտողի. յիշեցէք ի քրիստոս: Եւ դուք յիշեալ լիջիք ի քրիստոսն մերմէ ամեն: Կ Ուրիշ ոչ մի յիշատակութիւն:

30.

ՈՂԵ ԶՆՈՐԴԱՆԻՑ

1832

ԹՈՒՂԹ 80. էջ չէ նշանակուած: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ 18 սմ. երկ. 11 սմ. լայն. 1 սմ. Նստ: — ՆԻՒԹ հասարակ ԹՈՒՂԹ: — ՆԱԶՄ Թղթապետ խաւարար, նոր կազմով: — ԳՐՈՒԹԻՒՆՆ մաքուր, որոշ եւ գեղեցիկ: — ԳԻՐՓ նոր: — ՏՈՂ 18: — ՍԱԶՐԱՆՍՈՒՆՆ եւն կարմիր: — ՀԱՄԻՐ եւն չկայ: Սկզբն մէկ ՊԱՅԿԵՐՆ Բաւական սիրուն որու տակ գրուած “... զարեւ նորոգեւ Նը-

կարի այս գեղատեսիլ պատկեր տուր կուսն (անունն յետոյ քերթուած): — ԴԱՆԱՐԿ ԹՈՒՂԹ սկզբն 2 էջ եւ վերջն 11 ԹՈՒՂԹ: — ԳԻՐԴ անծանօթ: — ԺԱՄԱՆԱԿ ԹՈՒՂԹ 1832:

Գրեւն վերջին մասն է “Ի Գրեւն վարդապետէ հետեւեղ գրեալ գիր լուստացող ընդդէմ ազգին հայոց. վասն պարտի եւ ընկաւալ արժատնին բզապաստանն. գրեւն ի գրեւն վարդապետէ փեշարմանն, Կ եւ “յանաբատան մեր Գրեւն բէն առ սիրտարատ սիրելի Սիմէոն վարդապետ: Կ սրմէ վերջ տապանագիր մը” 1832:

31.

ՎԱՐԴԱՆՑ ԵՆԿՐԵՆՑ ԵՐԿ ԵՐԿԱՑԻ

1838 ԳՆԱԻՆ 10:

ԹՈՒՂԹ 56. էջ չէ նշանակուած 8: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ 22 սմ. երկ. 17 սմ. լայն. 1 սմ. Նստ: — ԿԱԶՄ Թղթապետ խաւարար, նոր կազմով: — ՆԻՒԹ հասարակ ԹՈՒՂԹ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆՆ նոր, մաքուր եւ գեղեցիկ: — ՏՈՂ 22: — ՍԱԶՐԱՆՍՈՒՆՆ եւն կարմիր: — ՀԱՄԻՐ եւն չկայ: Սկզբն մէկ ՊԱՅԿԵՐՆ Սողոմոն: — ԴԱՆԱՐԿ ԹՈՒՂԹ սկզբն 2 էջ եւ վերջն մէկ ԹՈՒՂԹ

Առաջին էջին վրայ գրուած է “Գրեւ որ կոչի մեկնութիւն երգ երգող արարեալ հոգեպայծառ Հորն Մեծին վարդապետ: Վերադին ընդդէմակեցաւ Եւնաւմ Գաղարս վարդապետ վաճանեան 1838 ԳՆԱԻՆ 10 ի կարեւն: Կ

32.

ՊԱՅԿԵՐՆ ԵՆԿՐԵՆՑ ԿՐԵՐԿԻՆՈՒՆ

1830 (Գ)

ԹՈՒՂԹ 76. էջ նշանակուած 1—121. վերջն 14 ԹՈՒՂԹ չէ նշանակուած: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ 22 սմ. երկ. 18 սմ. լայն. 1 սմ. Նստ: — ԿԱԶՄ լաւապատ խաւարար: — ՆԻՒԹ ԹՈՒՂԹ: — ԳՐՈՒԹԻՒՆՆ մաքուր նորոգադիր: — ՏՈՂ 32: — ՀԱՄԻՐ, ՊԱՅԿԵՐՆ եւն չկայ: — ԴԱՆԱՐԿ ԹՈՒՂԹ սկզբն եւ վերջն մէկ մէկ ԹՈՒՂԹ: Իչ մէկ յիշատակութիւն: — ԳԻՐԴ Գաղարս վարդապետ. Թուական 1830 (Գ):

(Ըրաւանիւն)

Հ. Յ. ԱՄԱՌԱՆՆ

ԳՆԱԳՐԱԿԱՆ

ՎԱՆԱՐԿ ՄԵ ԸՆԾ ԿՆԵՐԿԻՐԻՆՆ ՎԱՐԾ

(Ըրաւանիւն)

Իւլորդոյն համար ամենքը Կորոնն Գրաւ: Այս գրաւ ստուգի. բոլորգրոյ գրաւաճութեան համար կարեւոր միջոց մ'ըղած է, երբ նոյն տառաձեւերը սկսած են Կորոն պաշտօնական գիր ըլլալ գրութեան արհեստի, միջոցն միջոցն նախընթաց ԺԱ գրաւուն վեր-